

## SUUNVUORO

**V**irittäjän toimitus on ottanut tavakseen antaa tällä palstalla suunvuoro eläkkeelle lähteville suomen kielen professoreille. Minulla on nyt toisena tilaisuus käyttää tätä mahdollisuutta. Tehtävä on mieleinen. Olen aikamani työskennellyt pitkään Kotikielen Seuran toimielimissä, muun muassa seuran sihteerinä, sittemmin Virittäjän toimitusneuvostossa ja jonkin aikaa päätoimittajanakin.

Virittäjän vuosikerroista saa havainnollisen kuvan tieteenalan kehityksestä ja kiinnostuksen vaihteluista. Silmäilykin osoittaa, miten monipuoliseksi fennistiikka on kehkeytynyt. Uusia suuntauksia ja aloja on ilmaantunut, mutta entisetkin, jo useiden vuosikymmenten takaa periytyvät, ovat jäljellä, enimmäkseen niistä kyllä painopisteiltään muuttuneina ja uusia teoriataustoja omaksuneina.

Virittäjän tämänkin numeron artikkelit ovat tästä uusiutumisesta osoituksena. Marjatta Palanderin tutkimus on esimerkki dialektologian uusista suunnista. 1960-luvulla, minun tullessani yliopistoon, dialektologia perustui ajatukseen murteiden vaihtelemattomuudesta. Vaihtelevat rinnakkaismuodot edustivat epäpuhtautta. Ajatuksesta jouduttiin pian luopumaan, ja dialektologia alkoi muuttua ensin sosiolingvistiikaksi ja sitten yleisluontoisemmaksi variaation tutkimukseksi. Marjatta Palander on yksi tämän muutoksen pioneereja.

Kirjasuomen kehityksen tutkimus keskittyi 1960-luvulle asti Ruotsin vallan ajan kirjallisuuden äännehistorian ja sanaston tutkimukseen, merkittävänä poikkeuksena Osmo Ikkolan Turussa harjoittama syntaktinen tutkimus. Alan patriarkka oli Martti Rapola, jolle ei ilmaantunut vertaista seuraajaa. Viime vuosikymmeninä alalla on ollut hiljaista, mutta tuoreet elonmerkit kielivät nuorempien tutkijoiden kiinnostuksen viriämisestä. Petri Lauermaan artikkeli edustaa varhaisnykysuomen tutkimusta. Sen mielenkiintoisena innovaationa on oletus suomen pohjoismurteiden asemasta kirjasuomen kehityksessä.

Krista Ojutkankaan artikkeli käsittelee paikallissijojen ja *sivä*-vartaloisten adverbijä ja postpositiivimuotojen merkityssuhdetta. Sen teoriakehyksenä on kognitiivinen kielitiede, joka on nopeasti saanut suosiota lingvistien keskuudessa.

\*\*\*

Viime aikoina on oltu huolestuneita suomen kielen käyttöalan supistumisesta täällä Suomessaakin englannin vallatessa alaa. Huoli on aiheellinen. Englantia on sivistyneen suomalaisen kuitenkin osattava: se on aikamme keskeinen kansainvälinen kieli, nykyaajan latina. Ruotsi on meille tärkeä kielivähemmistömme ja historiamme takia. Se on myös merkittävä naapurikielämme.

Mutta englannin ja ruotsin taito eivät riitä. Olisi kohtuullista, että osaisimme muitakin naapurikieliämme. Etenkin venäjällä on suuri painoarvo. Näin Georgian sodan jälkeen suorastaan kylmää tietoisuus, miten harvat suomalaiset, vastuunalaiset poliitikot mukaan luettuina, kykenevät kielitaidon puutteen takia seuraamaan Venäjän viestimiä ja aistimaan niistä heijastuvia asenteita. Rauhallisina aikoina kielitaito on kaikkinaisen kanssakäymisen hyödyllinen voiteluaine, mutta muina aikoina sen puute voi olla jopa turvallisuusriski. ■

TAPANI LEHTINEN